

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

R

Foreningens Lii

Oprettelse af Friskolebørnsaayler
i Kjøbenhavn's Arbejderkvarterer.
1891-1916.

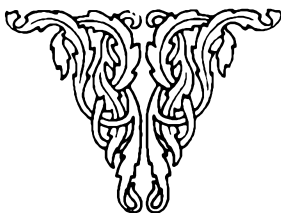
Statsbiblioteket

400008540592

FORENINGEN TIL OPRETTELSE
AF FRISKOLEBØRNSASYLER
I KJØBENHAVNS
ARBEJDERKVARTERER

OVERSIGT
OVER 25 AARS VIRKSOMHED
1891—1916

KØBENHAVN
TRYKT HOS J. H. SCHULTZ A/S

1916

I Anledning af at der nu er forløbet 25 Aar, siden *Foreningen til Oprettelse af Friskolebørnsasylter i Københavns Arbejderkvarterer* stiftedes, har Foreningens Bestyrelse anmodet mig som Foreningens gamle Sekretær om at give en Oversigt over Foreningens Virksomhed i disse Aar.

Efter at *Hendes Majestæt Dronning Louise* i Aaret 1887 havde foranlediget Oprettelsen af *Dronning Louises Asylselskab for Børn fra 2 til 7 Aar*, og efter at dette Selskab havde virket i et Par Aar med 2 større Asylter paa Nørrebro, skænkede Dronningen den Tanke Interesse: I Københavns Arbejderkvarterer at søge tilvejebragt *Anstalter for ubemidlede Forældres skolepligtige Børn mellem 7 og 14 Aar*, hvor disse under deres lange *Fritid* kunde faa et *Tilflugtssted*, saafremt begge Forældre var beskæftigede med Arbejde udenfor Hjemmet.

Dronningens Kabinetssekretær, nuværende Kammerherre *Hennings* havde dengang under forskellige Ophold i Udlandet, hvor saadanne Institutioner havde staaet deres Prøve, *ifølge Dronningens Opfordring* indsamlet Materiale til disse Forholds Bedømmelse, og han henvendte sig nu med Dronningens Billigelse i *Februar Maaned 1891* til en Række Mænd her i Staden med Forslag om at medvirke til denne Sags Fremme. Disse sluttede sig ved et Møde hos *Hennings* i samme Maaned alle til Forslaget, undertegnede et Opraab til Offentlig-

heden og konstituerede sig senere som Foreningens første Repræsentantskab for at føre Sagen ud i Livet. Til Repræsentantskabets Formand valgtes *Grev F. Scheel* til Rygaard og til Bestyrelsens Formand Kammerherre *Hennings*.

Paa Mødet holdt *Hennings* et *indledende Foredrag* angaaende Formaålet for Komiteens Oprettelse og den Maade, hvorpaa dette Formaal maatte søges realiseret, og da dette Foredrag indeholder den bedste Fremstilling af Motiverne til Foreningens Oprettelse og hele *Programmet for dens Virksomhed*, saaledes som dette Program senere omhyggeligt er bleven fulgt i de forløbne 25 Aar, hidsættes her Hovedindholdet af samme.

Om Friskolebørnsasyl.

(Uddrag af et af Bestyrelsens Formand, Kabinetssekretær *Hennings*, paa Komiteens konstituerende Møde holdt indledende Foredrag.)

Begrebet Asyl for Smaabørn turde være saa almindelig bekendt, at det ikke trænger til en Forklaring, hvorimod saadant ikke gælder om »*Friskolebørnsasyl*«, skønt det til Dels ligger i Navnet. Ved disse forstaas Institutioner, hvis Formaal er at give de Børn, som befinde sig i den skolepligtige Alder, altsaa hos os fra det 7de til det 14de Aar, og som, navnlig fordi begge Forældrene ere beskæftigede med Arbejde udenfor Hjemmet hele Dagen, i deres Fritid savne Tilhold og Opsigt der, en Erstatning herfor, ej blot ved udenfor Skoletiden at yde dem et Tilflugtssted i og for sig, men ved at beskæftige dem paa en for Barnets hele Udvikling heldbringende Maade.

Det behøver ikke at paavises, at den Tilstand, hvori vi i København befinde os paa dette Omraade (og det samme gælder selvfølgelig i endnu højere Grad

om de langt større Byer i Udlandet, hvor en talrig Arbejderbefolkning hører hjemme), er meget uheldig og indeholder betydelige Farer for Samfundet. *Skoletiden* for Københavns Kommuneskoler er den *halvdaglige*; der er altsaa et stort Antal *samlede* Timer, i hvilke Skolen er udenfor al Indflydelse paa Børnenes Forhold. Er nu Hjemmet lukket for dem, lukket i den Forstand, at ingen af Forældrene og ej heller andre, som have til Opgave at tage sig af Børnene, ere til Stede, hvad bliver der saa af Børnene? Enten benyttes de af Forældrene som Erhvervsmidler, til Hjælp ved Fabriksarbejde, som Bydreng, til Tiggeri, eller de drive omkring i Gaderne, udsatte for enhver mødende Fristelse. Alt dette er fjernt fra, hvad der dog er Hjemmets Hovedopgave: under Barnets Skolegang at arbejde sammen med Skolen, saaledes at Resultatet af Skolegangen kan blive heldbringende for Barnet. Enten i fysisk eller i moralsk eller hyppigst i begge Retninger ere saadanne Anvendelser af Barnet, som de eksempelvis nævnte, fordærlige.

Vil man nu søge at raade Bod paa de nuværende uheldige Forhold, da maa man have Opmærksomheden henvendt paa, at de Børn, om hvilke her nærmest er Tale, af Hensyn til deres hele fremtidige Bestemmelse ikke udenfor Skoletiden overlæsses med *aandeligt* Arbejde, men at man i denne Henseende i Hovedsagen holder sig til, hvad Skolen yder. Den væsentlige Opgave for Friskolebørnsasylet bør være under for Legeme og Sundhed gunstige Forhold at søge Barnet skærmet mod de Farer, der i moralsk Henseende true det *og samtidig* søge udviklet Færdigheder paa Haandgeringens Omraade, som kunne være af Betydning for Barnets Fremtidsvirksomhed.

Hvorledes skaffer man nu dette tilveje, og er det ikke en uoverkommelig Opgave, man her stiller sig, for saa vidt den skal gennemføres i større Omfang? Naturligvis er Opgaven uløselig for den enkelte; der fordres her som paa de fleste Omraader af den filantropiske Virksomhed et betydeligt og intensivt Arbejde fra de *manges* Side. Skal Formaalet naas fuldtud, maa sikkert *Stat og Kommune* række de private Associationer, der ville tage sig af Opgaven, en hjælpende Haand.

Hvad der behøves, er sagt i faa Ord: et helst i umiddelbar Nærhed af Kommuneskolen beliggende Lokale, bestaaende af to eller tre rummelige Stuer med fornøden Belysning og Brændsel, Adgang til en Legeplads samt de nødvendige, dertil egnede Kræfter til at føre Opsigt med og lede Børnenes Beskæftigelse.

Selv om man vilde se bort fra det sædelige, opdragende Moment, selvfølgelig ubetinget det vigtigste, vil Sagens Gennemførelse i ren økonomisk Henseende kunne være Kommunen til Gavn, saaledes at det vel tør haabes, at Kommunalbestyrelsen saavel i økonomisk som i anden Henseende vil være tilbøjelig til at støtte Komiteens Forehavende. Man maa nemlig erindre, at her er Spørgsmaal om at gøre det muligt for Mand og Hustru eller for Enker at tage Arbejde hele Dagen udenfor Hjemmet, ubekymrede af Forsorgen for Børnene, og derved at fortjene det fornødne til Familiens Underhold. En Arbejdskraft bliver paa denne Maade frigjort, Skatteevnen forøges, og Fattighjælpen indskrænkes. Mangen Moder, som kunde finde Fortjeneste ved Arbejde udenfor Hjemmet, vil lade sig afholde herfra ved Tanken om, at hendes Børn da maatte blive uden Tilsyn og Forsorg. Med stor Tilfredshed vil sikkert den arbejdende Befolkning hilse en Foranstaltning som

den antydede, der vilde kunne bringe den uvurderlige Fordele, uvurderlige i den Forstand, at det blev Forældrene muliggjort, samtidigt med at de selv kunne arbejde udenfor Hjemmet, at lade deres Børn allerede i Skoletiden udvikle sig for deres Fremtids Virksomhed. Friskolebørnsasylet skulde nemlig, som bemærket, ikke alene være et Ly og Tilholdssted for de hjemløse Børn. Medens det Arbejde, hvorved der var Tale om aandelig Anstrengelse, nærmest burde indskrænkes til, at Børnene under fornøden Opsigt lærte deres Lektier til Skolen for næste Dag, skulde der i Særdeleshed i Friskolebørnsasylet lægges Vægt paa andre Sider af Barnets Udvikling.

Legemet burde øves ved Gymnastik, de manuelle Færdigheder bringes frem og plejes. Hos mangfoldige Drengene vilde det meget snart ad denne Vej blive iagttaget, hvorvidt de havde særligt Anlæg for dette eller hint, for Snedkerarbejde, Tegning, Modellering, Bogbinderarbejde etc. Til Afveksling kunde der synges med Børnene, fortælles for dem, gøres Ture med dem i fri Luft etc. For Pigebørnenes Vedkommende vilde der foruden Lektiernes Gennemlæsning, Gymnastik og hvad der iøvrigt maatte være dem i samme Grad fornødent som Drengene, særlig være at lægge Vægt paa nyttig Haandgerning. De maatte lære at strikke, lappe og stoppe deres egne og deres yngre Søskenes Klædningsstykker, og naar de havde naaet 12—15 Aars Alderen, burde de instrueres paa klar letfattelig Maade om, hvad der vedrører en fornuftig, tarvelig Husholdning. Man vil imidlertid sikkert i Anledning af disse Henstillinger og Antydninger om Ordningen af en Sag, hvilken der maa tillægges en for Samfundstilstanden i de store Byer, hvor en betydelig Arbejderbefolkning

har sit Hjem, overmaade stor Betydning, spørge, hvorledes man vel kan forestille sig, at de trængende Forældre — om hvilke der nærmest er Tale her, og for hvis Børn Friskolebørnsasylet skal være en Erstatning for det Hjem, der er lukket, og et nødvendigt Supplement for Skolen, om dennes Arbejde ikke ofte maa blive, særlig i sædelig Retning, til Dels resultatløst — kunne eller ville give Afkald paa at benytte deres Børn som et Erhvervsmiddel paa en af de forskellige Maader, paa hvilke Loven tillader deres Anvendelse, *uden* at der derfor gives Erstatning. Selvfølgelig ligger her en Vanskelighed, men man tør dog maaske nære Haab om, at denne ikke hører til de uovervindelige, saafremt der kan gøres Regning paa nogen god Villie fra alle Sider. Sikkert vil nemlig mangan en Fader og Moder med Glæde bringe Ofre for at sættes i Stand til at give deres Børn en Opdragelse og Udvikling, der kan betrygge Børnenes Fremtid. Kærligheden til Børnene, den Sjælsro, Forældrene ville føle ved at vide dem under god Forsorg hele Dagen, vil i mangfoldige Tilfælde veje op mod de Skillinger, som Barnet kan fortjene udenfor Skoletimerne ved at arbejde paa en Aand og Legeme lige nedbrydende Maade i en Fabrik, ved at sælge Blomster og Viser paa Gaden, eller ved at gaa ud paa Betleri. Men samtidig maa det vel erindres, at der er en Mængde Børn, om hvem det ikke gælder, at de erhverve noget til Hjælp for Familien, ofte simpelt hen af den Grund, at der ingen Adgang er til saadant Erhverv. Disse Børns Lod er endnu tungere. Have de ikke Lyst til at sidde i det tomme, kolde Hjem, hvad man ikke kan fortænke dem i, saa drive de skarevis om paa Gaden, Drengene og Piger mellem hverandre, udsatte for de utroligste Fristelser og ofte bukkende under for

dem. Man høre blot, hvad Kommuneskolens Embedsmænd vide at berette herom, hvorledes de fra de paa-gældende Arbejderkvarterer kunne af personlig Erfaring aflægge Vidnesbyrd om den Tøjlesløshed og Raahed, der har hjemme blandt disse, aldeles til sig selv overladte Flokke af Børn. For saadanne skulde Friskolebørnsasylet i ganske særlig Grad være bestemte, og Forældrene vilde føle sig lykkelige ved at vide deres Børn optagne der, fremfor at se dem hengivne til Lediggang og udsatte for, hvad der er langt værre endnu. Kan man saaledes vel haabe, at Friskolebørnsasylet vilde finde Tilgang nok fra de Børn, der *ikke* erhverve noget, er det ej heller udelukket, at man uden at rokke ved de Grundprinciper, som formentlig efter det foranstaaende burde være de ledende i slige Institutioner, kunde bringe et Moment ind, der var egnet til at skaffe dem yderligere Sympati hos den Befolkning, de skulde være en Støtte for. Der maa jo nemlig kunne afses et Par Timer daglig af den Tid, Børnene have at tilbringe i Asylet, til at udføre saadanne Arbejder, gennem hvis Realisation der kunde indvindes et Beløb, *som kom det paa-gældende Barn tilgode*. Dette var samtidig en Vej, ad hvilken det tidligt kunde indpodes Barnet, hvad Arbejde og Flid er værd, og hvorigennem det vilde faa Smag for *Sparsommelighed*. Endvidere kunde det vel tænkes, at Velgørere, der maatte føle Interesse for Sagen, skænkede Pengebeløb til Asylet, hvilke da i Skikkelse af Belønninger for udvist Flid kom Børnene og derigennem Forældrene tilgode. Det er undertiden blevet sagt, at Kommunalbestyrelsen har besluttet at følge det Princip, ikke at yde Understøttelse til filantropiske Institutioner, for ikke at komme ind paa det saakaldte Skraaplan, et Princip, fra hvilket man dog synes bl. a.

at have gjort en Undtagelse ved den aarlige Hjælp, der nu ydes Københavns Understøttelsesforening og Foreningen til Friskolebørns Bespising. Det vilde være meget at haabe og ønske, om Kommunalbestyrelsen, saafremt der virkelig eksisterer et saadant Princip, vilde modificere det yderligere til Fordel for saadanne Institutioner, som maatte kunne skønnes at have en *stor og almindelig Betydning for Samfundstilstanden*, og som private Kræfter ikke ene kunne magte, saaledes at Kommunalbestyrelsens Skøn blev det afgørende i hvert enkelt Tilfælde.

Utvivlsomt maatte da Friskolebørnsasylet komme frem i første Række. Vilde det ikke være en smuk og velsignelsesrig Opgave af offentlige Midler at støtte saadanne Anstalter, som vare beregnede paa og egnede til at *supplere Skolens Gerning*, hindre, at denne i forskellig Retning blev frugtesløs, og vinde en Mængde Elementer for Samfundet, der ellers utvivlsomt vilde gaa tabt? Eller er det bedre at anvende de samme Midler til Udvidelse af Fængsler og Korrektionsanstalter? Kan man noget Øjeblik være i Tvivl om, at Forbryderverdenen for allerstørste Delen rekruteres fra de Samfundslag, hvor Børnene i den *vanskeligste* Alder, uden Hjem eller Opsigt, faa Tilladelse til *halve Dage* tøjlesløst at færdes paa Gaden, udsatte for de sletteste Paa-virkninger, fordærvende sig selv og deres Kammerater? Men tvivler man ikke herom, hvorfor da ikke træde hjælpende til?

Kun *ganske sporadisk* og for et *forsvindende* Antal Børn har man hidtil her i Staden søgt at raade Bod paa de herskende mislige Tilstande. Det synes saaledes paa høje Tid, at der her gøres noget alvorligt og efter

en bestemt ensartet Plan. Hertil kommer den nærliggende Betragtning, at de store Pengebeløb, den megen Tid og Kraft, der anvendes paa *Smaabørnsasylet*, hvor Barnet kun kan forblive til det 7de Aar, i første Række kun kommer *Forældrene* tilgode, ved at tillade dem begge at være fraværende fra Hjemmet, ubekymrede af Forsorgen for Børnene. Men for *Barnet selv* er Gerningen i et Smaabørnsasyl, *naar den ikke tages op af et Friskolebørnsasyl i Tidsrummet fra det 7de Aar til Konfirmationen*, i de allerfleste Tilfælde i *moralsk* Henseende højst problematisk overfor den store Mængde Børn, her er Tale om, og som kun den halve Dag ere optagne paa Skolen, men Resten af Dagen ere overladte til sig selv og til de utallige Fristelser, der møde dem. Det er et godt og effektivt Middel til at hjælpe paa Fattigdommens ublide Kaar i de store Byer med talrig Arbejderbefolkning at oprette Asyler og deres Supplement. Man bør ikke lægge Hænderne i Skødet, og slaa sig til Ro med den Betragtning, at den Moder, der har Børn at forsørge, nok bliver hjemme for at passe paa dem; thi de mange Munde *skulle* jo mættes, og under Tidens hele økonomiske Udvikling, da Husflid er fortrængt ved Fabrikker m. v., *maa* Moderen i mangfoldige Tilfælde bort fra Hjemmet for at tjene Brødet, naar Familien ikke skal komme under Fattigvæsenet, og det er et ubestrideligt Faktum, at vi ved i de store Arbejdscentrer at hjælpe til Oprettelsen af Asyler og hvad dertil hører er inde paa den rette Vej, ej blot til paa bedste Maade at hjælpe de trængende, men til at støtte Samfundet i moralsk og social Henseende.

Hvorledes og ved hvilke Midler er nu det af Foreningens første Repræsentantskab vedtagne Program for Foreningens Virksomhed ført ud i det praktiske Liv i de forløbne 25 Aar?

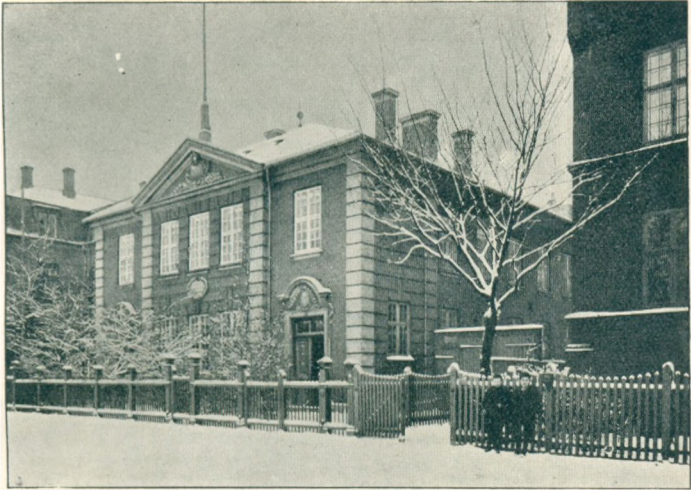
Besvarelsen heraf vil lettest kunne gives i følgende Afsnit:

- I. Oprettelse af Asylerne.*
 - II. Ordningen af Virksomheden i Asylerne.*
 - III. Tilvejebringelsen af de økonomiske Midler til Asylernes Oprettelse og senere Drift.*
-

I. Asylernes Oprettelse.

1. Allerede i *August Maaned* 1890 var under *Dronning Louises Protektion* af *Hennings* som Formand i Forbindelse med Frøken *Charlotte Bartholin* og Ingeniør *Bird* forsøgsvis blevet oprettet et Fri-skolebørneasyl for *100 Drenge* i den *Dronning Louises Asylselskab* tilhørende Ejendom *Nr. 10 i Guldbergsgade* paa *Nørrebro*. Forsøget fik et i alle Henseender heldigt Udfald, og dette Asyl sluttede sig til Foreningen straks efter dennes Oprettelse og blev saaledes dennes *første Asyl*.

2. Foreningens *2del Asyl* blev aabnet paa Dronning Louises Fødselsdag den 7. September 1891 i et dertil lejet Lokale i Matthæusgade paa *Vesterbro* og overflyttedes senere til den *Kong Christian den IXende og Dronning Louises Jubilæumsasyl* tilhørende Ejendom i *Valdemarsgade*, der i Anledning af Regeringsjubilæet i 1888 og det gamle Kongepars Guldbryllup var skænket af det *kongelige Skydeselskab og danske Broderskab* og indrettet til Asyl for Smaa-børn i Stueetagen og for Friskolebørn paa 1. Sal paa samme Maade som Asylet i *Guldbergsgade*. I de til dette Asyl hørende store og lyse Lokaler haves god Plads for indtil *200 Drenge*.

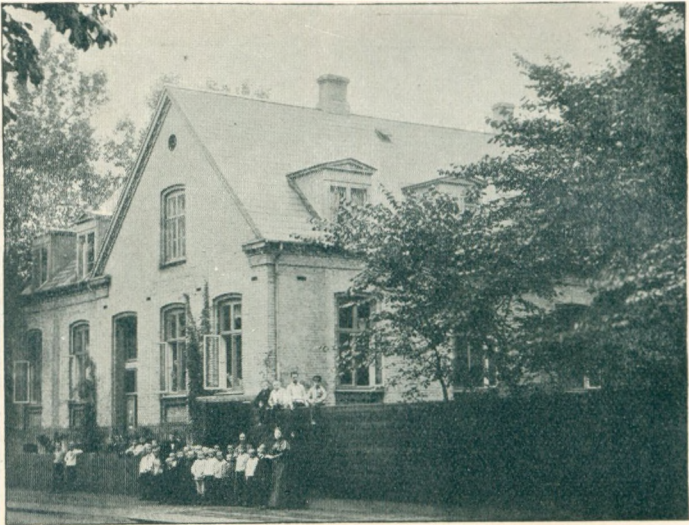

3. Samme Dag aabnedes ligeledes Foreningens *3die Friskolebørnsasyl* i en dertil indrettet Lejlighed paa Enghavevej; senere lykkedes det at faa dette Asyl overflyttet til den *Vesterbros og Frederiksberg Asylselskab* tilhørende Ejendom i *Istedgade*, i hvis Stueetage dette Selskab har sit Asyl for Smaabørn, medens Foreningen paa 1. Sal har et stort og godt Lokale for *150 Pigebørn*.

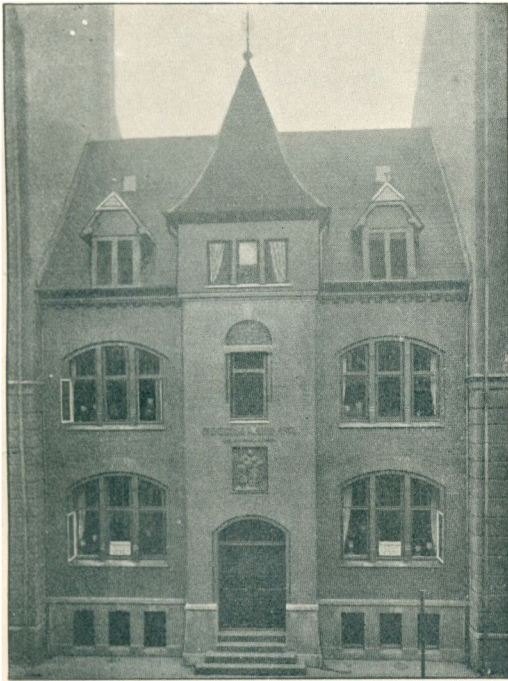

4. I December Maaned 1891 blev Foreningens *4de Friskolebørnsasyl* aabnet for 100 Drengene i en dertil indrettet Lejlighed i Ejendommen Nr. 16 A ved *Ostervoldgade*.

Saaledes havde Foreningen allerede i det første Aar af dens Tilværelse kunnet aabne 4 Asyl for ialt ca. 500 Børn i Byens fattigste Kvarterer.

5. I Aaret 1893 blev Foreningens *5te Friskolebornsasyl* oprettet i en Ejendom ved Nordre Frihavnsvej for 100 à 120 Drenge; men allerede i Aaret 1895 blev dette Asyl overflyttet til en Ejendom ved *Kalkbrænderivej*, som Foreningen ved Køb havde erhvervet, hovedsagelig ved Hjælp af et Bidrag, stort 10,000 Kr., fra Grosserer *H. A. Eegholm*. Her fik Foreningen gode og rummelige Lokaler for ca. 200 Drenge.

6. Endelig blev Foreningens *6te Friskolebørnsasyl* aabnet i Aaret 1902 i en dertil af Konferensraad *Heide* bygget og til Foreningen skænket Ejendom i *Brobergsgade* paa Christianshavn, hvori er rigelig Plads til 200 Børn.

Dette har foreløbig været det sidste Asyl, Foreningen har kunnet oprette, *skønt der fremdeles er stor Trang til endnu langt flere saadanne Asylter i de bestandigt voksende Arbejderkvarterer i vor By.*

II. Virksomheden i Foreningens Asyler.

I de fornævnte 6 *Asyler* yder Foreningen et Tilflugtssted om Dagen udenfor Skoletiden til mellem 700 og 800 af de fattigste Friskolebørn, hvor disse er under stadigt Tilsyn af Foreningens Funktionærer, som i Samarbejde med Skolerne og Børnenes Forældre søge i Asylerne at give Børnene en *Erstatning for det Hjem, de ellers maatte savne*.

Man bestræber sig da først og fremmest for, at Børnene lærer deres *Lektier til Skolen*. Derefter anvendes en Del af Tiden paa Asylerne til *Leg*, saavidt muligt i fri Luft, *underholdende Fortællinger, Sang og deslige*. I den øvrige Tid beskæftiges Børnene i flere Hold efter deres Alder og Udvikling med *nyttige Haandarbejder af forskellig Art*, de større Piger med Syning og Strikning samt Arbejde med Straa og Papir m. m., de større Drengene med Kurvefletning, Børstenbinderi, Arbejder i Træ, Linoleum m. m., medens de mindre Børn forfærdiger Tøjsko, Kludetæpper og deslige, alt under Vejledning af de ved Asylerne ansatte Damer, der saa godt som alle ere uddannede i disse Arbejder ved Velvillie af *Dansk Husflidsselskab*.

Ved dette Arbejde udvikles Børnenes manuelle Færdighed, og det er forbavsende at se, hvor vidt

Børnene tilsidst kan naa i denne Retning, og hvor mange forskellige, til Dels meget smukke Genstande de større Børn kan tilvirke. Disse Ting sælges for en Del fra selve Asylerne i Aarets Løb; men over Resten holdes i hvert Aars December Maaned en *samlet Udstilling med dertil knyttet Salg*. Ved de Beløb, som indkomme herved, kan Bestyrelsen hvert Aar give de flinkeste af Børnene *Flidspræmier*, hvis samlede Beløb i Regelen løber op til *over 1000 Kroner aarlig*, der indsættes paa særlige Sparekassebøger for hvert enkelt Barn og afgives til dette ved *Konfirmationen til Hjælp til Udstyr*.

Til de fleste af Asylerne er knyttet *Syforeninger*, der forarbejde nyttige Klædningsstykker til Børnene, som disse jo ofte i høj Grad trænge til.

III. Tilvejebringelsen af Midlerne til Asylernes Oprettelse og Drift.

Kort efter Oprettelsen af den foreløbige Komite i Februar 1891 sammentraadte under *Dronning Louises Protektion* en anden Komite, hovedsagelig bestaaende af Damer, med det Formaal at afholde en Bazar for derved at skaffe nogle af de Midler tilveje, der vare nødvendige til Sagens Fremme.

Paa denne Maade og ved det Opraab, som udsendtes gennem Bekendtgørelser i Bladene og ved særlige Skrivelser til ca. 5000 af de mere velstillede Borgere i København fremskaffedes i Løbet af kort Tid Bidrag til Beløb over 5000 Kr. aarlig og ca. 33,000 Kr. en Gang for alle. Senere ere endnu større Beløb indgaaede, saaledes at Foreningen nu foruden de *to Ejendomme paa Kalkbrænderivej og i Brobergsgade* ejer *Kreditforeningsobligationer til samlet paalydende Beløb af cirka 140,000 Kr.*

Blandt dem, der i Tidernes Løb har ydet større Bidrag, kan særlig nævnes: *Kong Christian den Niende, Dronning Louise, Kejserinde Maria Feodorowna, Prins Valdemar, Statskassen, Baadebygger Bensus Legat* under *Københavns Kommunalbestyrelse, Den Raben Levetzauske Fond, De Spannjørske Legater, Københavns Kriminal-*

og Politiret, Børnehjælpskomiteen; endvidere *Etatsraad Augustin Gamél, Etatsraad B. Ruben, Etatsraad J. Moresco, Vexellerer J. S. Salomonsen, Grosserer F. Nissen Sommerstedt, Geheimeetatsraad E. Vett, Firmaet Wessel & Vett m. fl.*

Til Foreningen er i Aarenes Løb knyttet flere Legater, skænkede af forskellige Velgørere, nemlig:

Dronning Louises Mindelegat til Fordel for vel-tjente Funktionærer ved Foreningens Asyl, der har maattet søge Afsked paa Grund af Sygdom eller Alderdom, med en Kapital, der efterhaanden er vokset til 26,000 Kr., hvoraf afdøde Raadmand, *Etatsraad P. B. Kjær* oprindelig skænkede 14,000 Kr. og Fabrikant *Oscar Weitemeyer* og Hustru 2000 Kr.

Etatsraad J. Morescos Jubilæumslegat stort 10,000 Kr.

Fabrikant *Oscar Weitemeyers* og Hustrus Legat, stort 13,000 Kr.

Endvidere har Enkefru *Fylla Trier* skænket Foreningen 2 Legater, hvert paa 5000 Kr., der ville tilfalde Foreningen, efter at forskellige Personer har nydt Renterne deraf for deres Livstid.

Foreningen har saaledes faaet skænket ret store Midler; men de *mange aarlige Bidrag*, som oprindelig bleve *tegnede*, ere *efterhaanden formindskede betydeligt*, for Størstedelen ved Bidragydernes Død, *uden at det har været muligt at faa nye Bidrag tegnet i samme Omfang*, og da Omkostningerne ved Asylernes Drift trods den strengeste Økonomi nødvendigvis ere forøgede ved den i disse 25 Aar stedfundne betydelige Prisstigning, har man i de to sidste Aar maattet kæmpe med store Vanskeligheder for at bestride Udgifterne ved Asylernes Drift. Det vil derfor være overmaade ønskeligt for at

kunne holde Foreningens nuværende 6 Asyler i Gang, at nye ret betydelige Bidrag tegnes; og enhver maa sikkert samstemme i, at der, efter at Foreningen nu i 25 Aar har vist, hvad den har formaaet at udrette for denne betydningsfulde Samfundssag, vil være al Grund til at *hjælpe Foreningen til at oprette flere saadanne Asyler, hvor dette mest tiltrænges i vor By.*

I Aaret 1898 led Foreningen et smerteligt Tab ved *Dronning Louises Død*. Hendes Majestæt havde jo ikke blot i sin Tid taget Initiativet til Foreningens Stiftelse og i Aarenes Løb støttet den med store Pengebidrag; men Dronningen omfattede til sine sidste Dage Foreningens Anliggender med den varmeste, mest usvækkede Interesse; og hvilken Betydning Dronningens Protektion har haft for denne som for saa mange andre lignende Institutioners hurtige Fremgang og senere Trivsel, kan kun de rigtig forstaa, som gennem alle disse Aar har deltaget i Arbejdet herfor, og derved erfaret, hvor langt vanskeligere dette Arbejde blev efter Dronningens Bortgang.

Angaaende de mange, som i disse 25 Aar har medvirket ved denne Gerning som *Medlemmer af Foreningens Repræsentantskab, Bestyrelse og Forretningsudvalg* samt som *Tilsynshavende og Forstanderinder* for de forskellige Asyler, henvises til efterfølgende Fortegnelse herover.

Naar vor Forenings Historie gennem disse 25 Aar saaledes i korte Træk opridses, bør dog særlig nævnes *Kammerherre S. Hennings* som den, der ikke blot har ført Dronning Louises Tanke ud i det praktiske Liv, men som tillige i sin Tid *har erhvervet saa godt som hele den talrige Stab af Medarbejdere samt fremskaffet en meget betydelig Del af samtlige større Bidrag*, og som trods legemlig Svagelighed har fungeret som Bestyrelsens Formand i 23 Aar og i den Tid med ukuelig Energi udført et overmaade stort Arbejde for vor Forening, hvorom Foreningens Forhandlingsprotokoller for Repræsentantskab, Bestyrelse og Forretningsudvalg bærer det tydeligste Vidnesbyrd. I Aaret 1915 valgtes Kammerherre Hennings til Formand for Repræsentantskabet.

København i Februar 1916.

H. Dietrichson.

Medlemmer af Foreningens Repræsentantskab og Bestyrelse m. fl.

I. Den oprindelige Komitee 1891:

Skoleinspektør, Professor *O. F. Bache* til 1892 (Medlem af Bestyrelsen).

Ingeniør *R. Bird* til 1913.

Oberst *O. Blom* † 1902.

Overretsassessor *L. C. Brun*.

Højesteretssagfører *H. Dietrichson* (Medlem af Bestyrelsen).

Etatsraad *Augustin Gamél* † 1904 (Medlem af Bestyrelsen).

Kommandør *P. F. Giødesen* † 1904.

Stabslæge *H. v. Harten*.

Kammerherre *S. Hennings* (Bestyrelsens Formand til 1913, derefter Bestyrelsens Æresformand, fra 1915 tillige Formand for Repræsentantskabet).

Overretssagfører *F. Hartmann* † 1905.

Forstander for Opfostringshuset, Professor *O. Jensen* til 1903 (Medlem af Bestyrelsen).

Bagermester *C. Lichtenberg* † 1900.

Forstander for Blindeinstituttet, Konferentsraad *J. Moldenhawer* † 1908.

Etatsraad *J. Moresco* † 1906 (Medlem af Bestyrelsen).

Etatsraad *C. A. Næser* † 1913.

Slotspræst *L. A. Paulsen* indtil 1896.

Greve *F. C. R. Scheel* til Rygaard (Repræsentantskabets Formand til 1911).

Kammerherre *H. Sehested* (Repræsentantskabets Formand fra 1912—1914).

Nationalbankdirektør, Etatsraad *R. Strøm* til 1913.

Geheimeetatsraad *E. Vett* † 1911 (Medlem af Bestyrelsen).

Skoleinspektør *L. Wiggers*.

II. *Senere ere følgende optagne i Repræsentantskabet:*

Departementschef i Kultusministeriet Konferensraad *C. Holm* fra 1892 † 1910 (Medlem af Bestyrelsen).

Grosserer *H. A. Eegholm* (Medlem af Bestyrelsen) fra 1895 † 1904.

Etatsraad *P. B. Kjær* fra 1897 til 1902 (Medlem af Bestyrelsen).

Skoledirektør, Professor *S. Bauditz* (Medlem af Bestyrelsen fra 1904, sammes Formand fra 1913—1914. Repræsentantskabets Formand i 1915) † 1915.

Etatsraad *C. Norstrand* (Medlem af Bestyrelsen fra 1905) † 1912.

Bankdirektør, Etatsraad *E. Glückstadt* (Medlem af Bestyrelsen fra 1906 til 1909).

Fabrikant *O. Weitemyer* fra 1907 (Medlem af Bestyrelsen).

Overretssagfører *H. Koch* (Medlem af Bestyrelsen fra 1908, sammes Formand fra 1915).

Oberstløjtnant *Ulmer* fra 1908.

Skeleinspektør, Løjtnant *Kjær* fra 1909 (Medlem af Bestyrelsen).

Vexelmægler *Wm. Heckscher* fra 1913 (Medlem af Bestyrelsen).

Murmester *C. Licht* fra 1913 (Medlem af Bestyrelsen).
 Købmand *Hilarius Kalko* fra 1913 (Medlem af Bestyrelsen).

Fabrikant *Grunth* fra 1914.

Vexellerer *Jul. T. Levinsen* fra 1915.

Tømmerhandler *Emil Mottlau* fra 1915.

Fru *Sigrid Andersen* fra 1915.

Endvidere blev det i Aaret 1914 vedtaget, at de Tilsynshavende ved Foreningens Asyl optoges i Repræsentantskabet.

Af det til Ledelse af den daglige Drift delegerede *Forretningsudvalg* har i de forløbne Aar følgende været Medlemmer: Kammerherre *Hennings*, Professorerne *O. Bache* og *O. Jensen*, Grosserer *H. A. Eegholm*, Konferensraad *C. Holm*, Skoleinspektør *Kjær*, Professor *Bauditz* og Overretssagfører *Koch*.

Som Tilsynshavende ved Foreningens forskellige Asyl har i disse Aar medvirket:

Frøknerne *Charlotte Bartholin*, *Francisca Sick*, *K. Suenson*, Skoleinspektricerne, Frøknerne *Elisabeth Prætorius* og *Henriette Petersen*, Skoleinspektørerne, Løjtnant *M. B. Kjær*, *Rudbeck*, *Bernh. Madsen*, *H. Bruun*, *Fog*, *Greensteen* og *With*, Generalmajor *le Maire*, Oberstløjtnant *Ulmer*, Grosserer *H. A. Eegholm* og Ingeniør *Kemp*.

Som *Forstanderinder* for Foreningens Asyl har fungeret: Fruerne *C. Barfoed*, *F. Hoff* og *A. Høegh*, Frøknerne *Ida Bentzen*, *Larsen*, *Julie Lützen*, *Caroline Johansen*, *M. Bagger*, *Martine Møller*, *K. Danielsen*, *Ulla Gislason*, *Anna Wedelfeldt*, *Ebba Hansen* og *Anna Petersen*.

Følgende Damer har forestaaet de i Aarenes Løb oprettede *Syforeninger*, der har forfærdiget Klædningsstykker til Børnene i de forskellige Asyler:

Kammerherreinde *E. Hennings*, Frk. *Margrethe Heyn*, Professorinde *Tregder*, Frk. *F. Hoffmann*, Etatsraadinde *Haurowitz*, Fru *Eegholm*, Frk. *Amalie Bagger*, Professorinde *Ewald*, Fru *Birke*, Admiralinde *Zachariae*, Fru *Haugsted*, Fru *Meta Rasmussen*. — Efter Kammerherreinde *Hennings* og Frk. *Heyns* Død oprettedes en saadan Syforening under Navnet »*Kammerherreinde Hennings Minde*«, hvori en Del Damer medvirke.

Følgende *Læger* har i disse Aar velvillig tilset Foreningens Asyler:

Stabslæge *H. v. Harten*, Professor *Feilberg*, Dr. *Julius Jessen*, Dr. *Forchhammer*, Dr. *Asmund*.

Af Repræsentantskabets Medlemmer var ved Udgivelsen af den sidste Aarsberetning følgende tillige Medlemmer af Selskabets *Bestyrelse*:

Kammerherre *S. Hennings*, Æresformand, Overretssagfører *H. Koch*, Formand og Kasserer, Højesteretssagfører *H. Dietrichson*, Vexelmægler *Wm. Heckscher*, Købmand *Hilarius Kalko*, Skoleinspektør, Løjtnant *Kjær*, Mumester *C. Licht* og Fabrikant *O. Weitemyer*.